

Perifer facialispårese (ansiktsslammelse). Hvordan håndtere i allmennpraksis?

Hva er facialispårese?

Facialispårese er en fellesbetegnelse for lammelser i ansiktet, hvor den 7. ansiktsnerven er helt eller delvis lammet, og resultatet er en lammelse i musklene denne nerven forsyner i halve ansiktet. Ved sentral facialispårese sitter skaden i hjernen eller hjernestammen, og gjør at personen som rammes ikke kan smile på den ene siden. Dette skyldes ofte hjerneslag og er ofte ledsaget av andre symptomer på slag som lammelser i armer og ben, talevansker eller eventuelt bevissthetspåvirkning. Ved perifer facialispårese sitter skaden lengre ut i nervens forløp og personen har problemer med både å smile på denne siden, og å lukke øyet. Perifer facialispårese oppstår oftest uten en kjent utløsende årsak, da kaller man det Bells pårese. Bells pårese er ganske vanlig og går over av seg selv uten behandling. Noen ganger er årsaken virusinfeksjon, som herpes, og noen ganger er det borreliabakterien. I områder med mye flått kan 10-20 % av lammelsene skyldes borrelia. Facialispårese er altså et relativt vanlig symptom på nevroborreliose, spesielt hos barn. Dersom man relativt nylig har blitt bitt av flått, eller har oppholdt seg i områder med mye flått og man får plutselig innsettende ansiktsslammelse skal man vurdere borreliose som mulig årsak.

Symptomer

- Plutselig innsettende ansiktsslammelse
- Hengende munnvik
- Vanskeligheter med å åpne/lukke det ene øyet
- Vanskeligheter med å rynke pannen
- Vanskeligheter med å holde spytt inne i munnen, så man har lett for å sikle.
- Vanskeligheter med å smile som normalt
- Slørete tale grunnet lammelse
- Smerter i armer eller ben
- Feber og allmenn utilpasshet kan også opptre
- Facialispårese oppstår nesten alltid bare på den ene ansiktshalvdelen.
- Tilstanden kan i sjeldne tilfeller være dobbeltsidig, og gir da betydelige talevansker samt problemer med å spise og drikke.

Undersøkelse

Undersøkelse av hud, slimhinner, ører, munn og svelg, og en undersøkelse av reflekser og kraftutfoldelse er ofte nødvendig. I områder hvor det er mye flått (høyendemisk område for borreliose) bør man alltid gjøre en spinalpunksjon ved en facialispause for å avklare om det dreier seg om en nevroborreliose. Dette gjøres ved nevrologiske og infeksjonsmedisinske avdelinger på sykehuset. Dersom det er mindre enn 48 timer siden lammelsen oppstod anbefales det å starte opp med prednisolon for å mildne forløpet og gi større sjanse for fullstendig restitusjon av lammelsen, og det er ikke til hinder for at man allikevel skal spinalpunktere. Det bør gjøres en spinalpunksjon en av de aller første dagene for å kunne vurdere celletallet. Dersom det er forhøyet antall betennesceller i spinalvæska vil sykehuset anbefale oppstart av Doxycyclin-behandling i 14 dager.

Se legehåndboka for mer informasjon om perifer facialispause:

<http://nevro.legehandboka.no/symptomer/akutt-perifer-facialispause-33922.html>.

Behandling

Dersom personen med ansiktsslammelse kommer til lege før det er gått 48 timer kan man starte med behandling med Prednisolon med en gang. Dersom det er forhøyet celletall i spinalvæska mistenkes nevroborreliose og facialispause skal behandles med Doxycyklin i 14 dager. Link til antibiotikaveileder for sykehus

<https://helsedirektoratet.no/Documents/Publikasjonsvedlegg/Kortversjon-Antibiotikabruk-i-sykehus-IS-2151.pdf>

og allmennpraksis

<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/384/Nasjonale%20faglige%20retningslinjer%20for%20antibiotikabruk%20i%20primærhelsetjenesten.pdf>.

Hva er prognosen?

Det er stor sannsynlighet for å bli helt frisk av en facialispause, men lammelsen kan vare i flere måneder. Facialispause som følge av Borreliose går i de fleste tilfeller over dersom pasienten får antibiotikabehandling. Det vil si at ansiktet blir normalt igjen og at alle ansiktsmusklene fungerer. Men om lag tre av ti pasienter plages med noe muskelsvakhet og restplager. Å smile med hele ansiktet, for eksempel, kan bli vanskelig. Dersom man ikke blir helt bra etter en facialispause kan man gjøre ansiktsøvelser for å forbedre motorikken